

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	1-й освітньо-професійний
Кафедра	Архітектури	Рік навчання	1-й
Галузь знань	19 "Архітектура та будівництво"	Вид дисципліни	Нормативна, з циклу професійної підготовки
Спеціальність	191 "Архітектура та містобудування"	Семестр	1-й

МАКЕТУВАННЯ ОБ'ЄМНИХ ТА ПРОСТОРОВИХ ФОРМ

Семестр 1-й (02 вересня — 14 грудня 2026/2027 навч. р.)

Викладач	Костянтин Едуардович Бондаренко, ст. викладач кафедри Теорії і історії мистецтв Філь Олександр Геннадійович, ст. викладач кафедри Дизайну
E-mail	bondarenko.kostiantyn@ksada.org fil.alex@ksada.org кафедра архітектури: Archkaf@ksada.org
Заняття	За розкладом. Дистанційно — у Class-room за посиланням. Група APX26-1: https://meet.google.com/hya-wbve-goc Код купсу: https://classroom.google.com/c/ODc2NDI3NzQyMjI5 Група APX26-2: https://meet.google.com/hya-wbve-goc Код купсу: https://classroom.google.com/c/ODc2NDI3NzQyMjI5
Консультації	За домовленістю
Адреса	61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 2, поверх 3, ауд. 303 (каф. Архітектури)
Телефон	Бондаренко К.Е. +380675707601 (Telegram) Філь О.Г. +380954068172 (Telegram)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза аудиторними заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи та Telegram-чат (тільки у робочі дні до 18:00). Умови листування:

- у темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (Основи архітектурно-ландшафтного проєктування, або ОАЛП);
- у полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);

- файли підписувати таким чином: прізвище – завдання (текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf).

Підсумкові роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані: у Class-room — обов'язково; на ел. скриньку bondarenko.kostiantyn@ksada.org та кафедри Archkaf@ksada.org; на месенджер Telegram, у чат групи, що створюється відповідно до поточного навчального року/проєкту.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Макетування об'ємно-просторових форм» є бажання оволодіти початковими фаховими навичками професійної роботи, які передбачають не тільки графічну майстерність, але й вміння створювати фізичні тривимірні моделі (макети). Обов'язковим є достатній рівень знань та компетенцій з основ графічних зображень і образотворчого мистецтва. Впродовж курсу студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу обов'язкової дисципліни та підготовці її практичної/методичної стратегії.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Креслярські інструменти: олівець графітний, олівець механічний (0,35 мм), стержні до механічного олівця (0,35, твердість грифеля: В, НВ, Н), циркуль, лінійка, інерційна лінійка, лайнер (0,05; 0,5; 0,8), папір для ескізування, міліметровий папір.

Безпосередньо для макетування потрібні: кольоровий папір, щільний креслярський ватман, картон, бруски та пластини пінопласту, м'який скульптурний матеріал (глина або пластилін), бамбукові шпакки та зубочистки для макетування. З необхідних інструментів потрібні макетні ножі, залізна лінійка, клей ПВА та клеючий пістолет. Для спілкування у дистанційному режимі необхідна комп'ютерна техніка (ноутбук, десктоп тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни є формування компетенцій у галузі основ об'ємного та площинного макетного моделювання, вироблення у студентів системи знань, умінь та навичок щодо використання макетних матеріалів, інструментів, методів та засобів для наочного зображення об'ємних об'єктів, необхідних для вираження архітектурного задуму при проєктуванні.

Завданнями дисципліни є:

- сформувати у студента навички володіння макетуванням, способами висування архітектурної ідеї, методами пошуку композиції та побудови форми в макеті;
- навчити студента застосовувати на практиці знання теоретичних засад композиційного моделювання та формоутворення простору;
- опанувати способи передачі архітектурної ідеї, її розробки та реалізації за допомогою макетування;
- навчити студента проєктно-графічній та об'ємно-пластичній мові проєктування.

У підсумку вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: загальні закономірності композиційної побудови об'єктів; сучасні принципи, методи та прийоми художнього моделювання; формоутворення простих та ускладнених геометричних тіл; сучасні способи виготовлення макетів.

вміти: логічно обґрунтовувати вибір матеріалів, технік та макетних прийомів при поданні архітектурного задуму; самостійно виготовляти макет будь-якого розміру та якості, дотримуючись техніки безпеки; застосовувати отримані навички та знання під час освоєння суміжних дисциплін.

Особливістю даного курсу є те, що завдання з дисципліни «Макетування об'ємних та просторових форм» цілком синхронізовані з темами проєктних завдань дисципліни ОАЛП.

Таким чином вивчення й оволодіння макетними техніками безпосередньо буде використано у навчальному проєктуванні, тож ці дві дисципліни автоматично доповнюють одна одну.

КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук, виявляти структурні й функціональні зв'язки на основі комплексного художньо-проектного підходу.

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК05. Здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проєктування.

СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проєктуванні.

ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проєктуванні.

ПР12. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

ПР23. Мати здатність продовжувати навчання зі значним ступенем автономії.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Макетування об'ємних та просторових форм» — одна з базових дисциплін у формуванні знань за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування», яка формує професійний та культурний рівень студента в галузі методології формування архітектурного середовища, творчі навички та уміння, методи та прийоми макетування в проєктній діяльності, уміння висувати і розробляти архітектурну ідею за допомогою макету.

Дисципліна вивчається протягом 1 семестру (осіннього семестру 1-го курсу): 3 кредити ECTS, 90 навчальних годин, з них практичні заняття — 45 год, самостійна робота — 45 год.

Структура дисципліни складається з 2-х змістових модулів. Вивчення курсу завершується заліком у 1-му семестрі.

Тема	Години	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗНАЙОМСТВО З БАЗОВИМИ МЕТОДАМИ ТА ПРИЙОМАМИ МАКЕТУВАННЯ				
Тема 1. Композиційні методи та прийоми створення макетів	3	Виявлення художнього та композиційного рішення задуму, вміння працювати з інструментарієм та знайомство з основними матеріалами для макетування, ознайомлення з технікою безпеки при макетуванні.	—	—
Тема 2. Робота з пластичною масою	3	Створення тривимірної моделі проєктного рішення «Вежа птахів» та використання її для побудови проєкційних креслень.	Макет проєктного рішення та створення на її основі традиційних проєкцій	10
Тема 3. Каркасно-стрижневе та площинне макетування	9	Створення просторового макету до завдання «Лабіринт просторів».	Макет стрижневої та площинної конструкції на підрамнику 30х30см	10
Тема 4. Розгортки геометричних тіл	6	Створення набору будинків для макету міської забудови у масштабі 1:200.	Тривимірні моделі будинків різної висотності	10
Тема 5. Макетування стрижневих конструкцій. Презентаційні матеріали та засоби створення виразності макетів	6	Створення макету міської забудови у масштабі 1:200. Оздоблення території, методи зображення озеленення. Створення елементів оздоблення зі стрижневих конструкцій.	Макет фрагменту міської забудови та благоустрою на підрамнику 30х30см	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АРХІТЕКТУРНЕ МАКЕТУВАННЯ РЕЛЬЄФУ				
Тема 6. Моделювання рельєфу в архітектурному макетуванні	6	Макетні техніки створення рельєфу для реалістичної презентації архітектурних проєктів, типи рельєфу та робота з ними, поняття горизонталей та висотних відміток.	Макет рельєфу на підрамнику 40×40 см	20
Тема 7. Містобудівний макет	12	Створення моделі рельєфу під забудову. Оздоблення території, створення будівель на містобудівному макеті, методи зображення озеленення.	Містобудівний макет на підрамнику 30×30 см	30

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Основна форма вивчення курсу — виконання практичних завдань за темою курсу та засвоєння теоретичних знань на основі рекомендованої викладачем нормативної літератури і посібників. Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання завдань. Мета запропонованих завдань — формування у студента теоретичних знань та практичних навичок побудови архітектурних макетів, використання їх в архітектурній праці з метою подальшого самостійного вирішення творчих завдань.

Самостійна робота студентів складається з вивчення літератури для підготовки до виконання завдань, аналізу і вибору композиції графічної роботи, створення розгорток, підготовки макетів для здачі та їх декоративного оздоблення. Студент повинен детально вивчити методи, прийоми, отримати навички володіння інструментами та матеріалами макетування.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковою формою контролю опанування і закріплення знань з дисципліни є залік. Для отримання оцінки заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесів практичної та самостійної роботи.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	Диференціація (внутрішня)	ECTS
відмінно	90–100	A+ 98–100 / A 95–97 / A- 90–94	A
добре	75–89	B 82–89 / C 75–81	B, C
задовільно	60–74	D 64–74 / E 60–63	D, E
незадовільно	35–59	з можливістю повторного проходження	FX
незадовільно	0–34	з обов'язковим повторним вивченням	F

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення занять з дисципліни розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки вищої школи. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу.

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії зі студентами та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. У разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання. Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім екзамену). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами, попередженням викладача та інформуванням деканату), а також запізнення на заняття. Самостійне відпрацювання теми (виконання завдань практичної частини курсу) відбувається неодмінно в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких причин. Довгострокова відсутність студента на заняттях (більше 50% занять) без поважних причин є підставою для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

ПОЛІТИКА ЩОДО ДЕДЛАЙНІВ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ

Якщо здобувач освіти має заборгованості та ліквідує їх відповідно до графіка перескладання, його роботи оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів). Подовження термінів складання робіт може відбуватися з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Під час виконання завдань з дисципліни здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності та виконувати творчі й графічні роботи самостійно. Концепція, композиційне рішення, ескізи та фінальна робота мають бути результатом власного творчого пошуку здобувача освіти та виконуватися власноруч.

Допускається використання мережі Інтернет для пошуку інформації, ознайомлення з мистецькими та архітектурними творами, а також перегляду референсів з метою натхнення та формування власного творчого задуму. Копіювання чужих ідей, композиційних рішень, авторських робіт або їх відтворення під виглядом власної роботи не допускається.

Використання генеративних систем штучного інтелекту (ШІ) для створення концепції, ідей, ескізів, композицій, зображень чи інших складових навчальної роботи не допускається, оскільки це суперечить меті дисципліни та вимозі формування власних творчих і графічних навичок.

Якщо ШІ використовувався виключно для пошуку або уточнення довідкової інформації, це зазначається в роботі або супровідних матеріалах у формі: «Під час виконання роботи використано [назва сервісу ШІ] для пошуку/уточнення довідкової інформації. Творчий задум, композиційне рішення та графічне виконання роботи виконані автором самостійно».

Подання чужих або згенерованих ШІ результатів як власних, копіювання авторських робіт чи приховування використання ШІ розглядається як порушення академічної доброчесності. У разі порушення академічної доброчесності здобувач не тільки не отримує балів, а й стає суб'єктом обговорення та покарання згідно з положенням «Про академічну доброчесність Харківської державної академії дизайну і мистецтв» та Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-ІХ.

Корисні посилання:

1. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>

2. Положення «Про академічну доброчесність Харківської державної академії дизайну і мистецтв». URL: <https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ КУРСУ

(за розкладом осіннього семестру 2026–2027 навч. року)

Дата (тиждень)	№	Вид заняття	Зміст	Год.	Рубіжний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗНАЙОМСТВО З БАЗОВИМИ МЕТОДАМИ ТА ПРИЙОМАМИ МАКЕТУВАННЯ					
1 тиждень	1	практичне	Знайомство з техніками макетування, базовими інструментами для макетування, технікою безпеки, розробка композиційної схеми, побудова викрійок елементів та їх розташування на листі	3	—
2 тиждень	2	практичне	Створення тривимірної моделі проєктного рішення «Вежа птахів» та використання її для побудови проєкційних креслень	3	Пластична модель проєктного рішення клаузури
3–4 тиждень	3	практичне	Створення просторового макету до завдання «Лабіринт просторів». Навички роботи з картоном та щільним папером, підрізка ліній згину, склейка поверхонь	6	Макет просторового лабіринту
5–6 тиждень	4	практичне	Створення набору будинків для макету міської забудови у масштабі 1:200. Побудова розгортки простих геометричних тіл: конус, циліндр, підрізка ліній згину, склейка макету	6	Макет міської забудови М1:200 на підрамнику 30×30 см
7–8 тиждень	5	практичне	Створення макету міської забудови у масштабі 1:200. Оздоблення території, методи зображення озеленення, доріжок. Створення елементів оздоблення зі стрижневих конструкцій. Виготовлення просторових стрижневих елементів макету з ниток «муліне»	6	Макет фрагменту міської забудови та благоустрою на підрамнику 30×30 см
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АРХІТЕКТУРНЕ МАКЕТУВАННЯ РЕЛЬЄФУ					
9–10 тиждень	6	практичне	Ознайомлення з методами об'ємно-просторового зображення рельєфу в архітектурному макетуванні	6	Створення різного виду моделей рельєфу поверхні ділянки проєктування
11 тиждень	6	практичне	Створення робочого макету рельєфу	3	Робочий макет проєктованої ділянки
12–13 тиждень	7	практичне	Створення макету рельєфу методом горизонтальних шарів. Розміщення елементів благоустрою	6	Макет оглядового майданчику з монументом на підрамнику 30×30 см
14–15 тиждень	7	практичне	Розміщення на рельєфі елементів проєктного рішення	3	Демонстраційний макет на підрамнику 30×30 см

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема / форма звітності	Бали
Тема 1 — поточний контроль	0–9
Тема 2 — поточний контроль	0–12
Тема 3 — поточний контроль	0–12
Тема 4 — поточний контроль	0–12
Тема 5 — поточний контроль	0–16
Тема 6 — поточний контроль	0–19
Залік	0–20
Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ECTS	Бали (0–20)	Бали (0–40)	Критерії оцінювання
A+	20	40	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю (тести), при складанні реферату за обраною темою, підготував відеоматеріали за темою, додатково підготував тези доповіді для наукової конференції, виступив з доповіддю на студентській конференції.
A	17–19	37–39	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю (тести), при складанні реферату за обраною темою, підготував відеоматеріали за темою.
A-	16	36	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні відповідей на питання рубіжного контролю (тести).
B	12–15	32–35	Студент добре опанував обсяг матеріалу самостійного курсу.
C	8–11	22–31	Студент у цілому добре опанував матеріал теми та самостійного курсу, творчо та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки.
D	4–7	10–21	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал самостійного курсу.
E	1–3	1–9	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має багато значних недоліків (відсутність змістовного аналізу аналогів, помилки в обробці графічного матеріалу, несвоєчасна подача виконаної роботи на залік без поважної причини тощо).
—	0	0	Пропуск рубіжного контролю.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час практичних занять (1–3 бали), за виступ на конференції або за публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–10 балів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Архітектурна композиція. Курс практичних занять та завдань : навч. посіб. / М. М. Обідняк, О. Б. Білінська. Л. : Львівська політехніка, 2011. 152 с.
2. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. К. : Каравела, 2004. 304 с.
3. Шаповал Н. Г. Прикладна теорія архітектурної композиції: Навч. посібник. К. : КНУБА, 2000. 372 с.
4. Петришин Г. П., Ідак Ю. В., Щербаков І. Л. Архітектурна композиція: конспект лекцій для студ. Ін-ту архіт. Л. : Растр-7, 2011. 85 с.
5. Knoll W., Hechinger M. Architectural Models: Construction Techniques. Florida : J Ross Publishing, 2007. 144 p.
6. Congdon R. T. Architectural Model Building: Tools, Techniques & Materials. London : Fairchild Books, 2010. 272 p.
7. DeMarco G., DeMarco P. Building Architectural Models. Atglen : Schiffer Publishing Ltd, 2000. 64 p.
8. Turner O. H., Valeriani S. An Alphabet of Architectural Models. London : Merrell Publishers Ltd, 2021. 128 p.

Допоміжна література:

1. Beverley Robinson J. Architectural Composition: An Attempt to Order and Phrase Ideas Which Hitherto Have Been Only Felt by the Instinctive Taste of Designers. Charleston SC : Nabu Press, 2010. 286 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>